

A magyar egyetemi könyvtárak épületgondjai

Az egyetemi könyvtárak fejlődési trendjei külföldön és Magyarországon: hasonlóságok és különbözőségek. Az egyetemek és könyvtárépületek jellemző adatai: Fejlesztési igények.

Lesz-e könyv, kell-e könyvtár?

A könyvtárépítéssel, mint általában az építéssel, amelyet hol ipari tevékenységnek, hol művészetnek minősítenek, lenyűgözően szép feladat. Mennyi érték, mennyi érdem, mennyi szépség gyűjt fel e szakmánkkal szoros összefüggésben álló területen! – hadd idézzek fel erre emlékeztetőül néhány példát.

A római pápa ma is annak a gyönyörű vatikáni könyvtárnak az előcsarnokában fogadja a királyokat, az államfőket és más prominens személyeket, amelyet V. Sixtus pápa intenciója alapján épített Domenico Fontana 1588-ban. Firenze világhírű könyvtárának, a Laurenzianának tervezésében Michelangelo is közreműködött az 1540-es években. Ki ne emlékezne közülünk az oxfordi Bodleyana könyvtárra, amelyet Thomas Bodley építtetett 1602-ben. És még egyet a legelső köztül: a wolfenbütteli Herzog August Bibliotheket 1572-ben alapították, és részére 1706–1713 között emelt pompás könyvtárpalotát Hermann Korb. Ezek ma is működő könyvtárak, amelyeknek építészeti remekük adnak otthont.

Am lesz-e még könyv, kell-e a könyvtár?

Megvalósul-e a nem távoli jövőben Marshall McLuhan könyvet tagadó, vagy inkább a könyv elvesztését előrevetítő látomása, amelyet 1962-ben foglalt össze *The Gutenberg Galaxy* című könyvében. McLuhan gondolatai az utóbbi két-három évben új és erős bizonyítékokhoz jutottak, elsősorban a színes és többdimenziós közlési módot jelentő és gyorsan terjedő multimédia miatt. A könyv léte vagy nemléte, szórványos vagy tömeges jelenléte szorosan összefügg a könyvtár mint szolgáltató intézmény jelenével és jövőjével. Jól szolgáltató azonban csak alkalmas körülmények között, jól funkcionáló könyvtárépületben lehet.

Az utóbbi évek frankfurti könyvkiállításain és vásárait 100 ország 8000 kiadója 300 ezer könyvet kínált, amelyből 100 000 az új cím. Minden eddigi rekordot felülmúlt az 1994. évi vásár. Egy sajtójelentés arról adott hírt, hogy 105 ország 8628 kiállítója volt jelen Frankfurtban, 164-gyel több, mint egy évvel korábban.

A neves médiszakember, Peter Glotz professor mondta egy konferencián 1994. május 17-én, hogy Németországban évente 70 000 új könyvet adnak ki, és a könyvforgalom évi értéke eléri a 15 milliárd DEM-et. Ugyanő mondja, hogy hazájában 8700 szakfolyóirat jelenik meg évente 420 millió példányban. Egy másik adat, ugyancsak Németországból: a Springer Kiadó évi 1500 új, tudományos könyvet ad közre.

Az OCLC 1994. április 4-én közzétett adatai szerint a hálózat ez év tavaszán már 52 országra terjedt ki, és 17 896 könyvtárat kapcsolt össze. Az adatbank több mint 30 millió rekordot kezelt, amely címekhez a tagkönyvtárakban félmilliárd példány tartozott. A rekordok 400 nyelven megjelent műveket írnak le; a nagy nyelvek 66%-kal részesülnek, de a magyar nyelvű irodalom is 65 572 tétellel szerepel. Az online kapcsolódó terminálok száma 13 949. Az eddig összesen teljesített könyvtárközi kölcsönzés száma túllépte az 50 milliót. Az utóbbi években mind a bevitt rekordok, mind a lebonyolított könyvtárközi kölcsönzések száma évi 2-2 millió.

A BLDSC (The British Library Document Supply Center) adatai 1993-ból: a beérkezett összes könyvtárközi kérés 3 692 185 – 15 653 felhasználótól. Az ügyek 52,5%-a elektronikus úton bonyolódik le. A központ telkének mérete 24 hektár (240 000 m²), a könyvtárépület maga 56 715 m², a raktári polcok hossza 205 km.

Lássuk a francia egyetemi könyvtárak 1991-es évre vonatkozó adatait is. Az előző évhez viszonyítva a könyvtárakba beiratkozottak száma 8,1%-kal, a látogatók száma 9%-kal bővült; a beszerzett könyvek száma 16,5%-kal, a folyóiratok száma (címek) 4%-kal emelkedett. De milyen nagyságrendekről van itt szó? A könyvtárak költségvetése 1 milliárd 77 millió frank volt, amiből 137 millió frankot költöttek állománygyarapításra. A hatalmas összegből a 21 millió könyvállomány 1991-ben 565 587 db-bal gyarapodott; a kurrens folyóiratok száma 120 ezer, amelynek 50%-a külföldi. A beiratkozott olvasók száma 858 439, 85%-uk egyetemi hallgató. A látogatók száma 29,4 millió, kölcsönöztek több mint 11 millió kötetet; a könyvtárközi kölcsönzés 1,2 millió kötet. 248 francia települé-